

самостійний пошук знань; партнерські, рівноправні відносини між викладачем і студентом.

На основі вивчення наукових джерел [1; 2; 3; 4] нами робиться спроба визначення шляхів використання технології коучингу в тьюторському супроводі професійної підготовки майбутнього фахівця:

- тьюторський супровід фокусується на навчальному процесі та академічних досягненнях студента і одночасно зосереджується на особистісних характеристиках студента, допомагає йому усвідомити свої сильні сторони, таланти, цінності та повною мірою розкрити внутрішній потенціал;

- тьютор виступає не тільки провідником, наставником, який допомагає студенту визначити освітні цілі, скласти індивідуальну траєкторію навчання, але і фасилітатором, який надихає і спонукає студента до інтенсивної, свідомої самозміни відповідно до особистісно пріоритетних сенсів життєдіяльності, тим самим актуалізуючи процес його спрямованого і продуктивного саморозвитку;

- тьютор консультує з питань вибору курсів, розподілу навчального навантаження, пошуку навчальних ресурсів і одночасно використовує інструменти коучингу (питання, вправи, моделювання) для визначення цінностей, мотивації, блокуючих переконань студента;

- тьютор відстежує прогрес студента, надає зворотний зв'язок щодо виконання завдань та академічних результатів, при цьому не дає порад чи готових рішень, а спонукає студента самостійно генерувати ідеї та знаходити шляхи досягнення цілей;

- тьютор розвиває у студента навички самоосвіти, тайм-менеджменту, критичного мислення у поєднанні з розвитком м'яких навичок soft skills (самотивації, комунікативності, управління емоціями, навички лідерства).

Поєднання тьюторського супроводу та коучингу створює синергетичний ефект для всебічного розвитку студента: відбувається становлення академічних навичок і життєвих компетентностей, які необхідні йому для майбутнього успіху як професіонала.

Таким чином, використання технології коучингу в тьюторському супроводі професійної підготовки майбутнього фахівця забезпечує реалізацію принципу індивідуалізації освіти за умови формування партнерських суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента на рівні співпраці й співтворчості.

Список використаних джерел

1. Бойко А. М., Дем'яненко Н. М. Тьюторство як модель партнерських відносин викладач-студент. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. Вип. 1 (7). С. 18-22.
2. Гвоздій С., Устянська О. Професійні ролі викладача вищої школи у професійній підготовці фахівців. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 1-2 (24-25). С. 141-160.
3. Нежинська О. О. Основи коучингу: навч. посіб. Київ; Харків: ТОВ «ДІСА ПЛЮС». 2017. 220 с.
4. Поберезька Г. Коучинг як педагогічні технологія студентоцентрованого навчання у вищих навчальних закладах. *Технологія і техніка друкарства*. 2017. № 4 (58). С. 99-107.

Іван ПИСАРЕНКО

МЕТОДИ РОБОТИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ З СУЧАСНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ІНФОРМАЦІЇ

У сучасному світі процес інформатизації, впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій охопив всі сфери людського буття:

матеріально-предметну, об'єктивно-духовну, громадсько-історичну та суб'єктно-особистісну. Фахівець XXI століття – це професіонал, який повинен володіти комплексом певних навичок, компетенцій і якостей, щоб бути успішним і конкурентоспроможним в сучасному швидкозмінному світі. При цьому ключовими характеристиками професіоналізму виступають цифрова грамотність і технологічні навички, критичне мислення та вирішення проблем, комунікативні навички, навчання протягом усього життя, інноваційність та креативність, міжкультурна компетентність та емоційний інтелект.

Освіта людини у цьому контексті є фундаментом, рушійною силою процесів саморозвитку і самовдосконалення, які не уявляються можливими без врахування стрімкої інформатизації освітнього середовища. Мета інформатизації освіти полягає у підвищенні її якості, доступності та ефективності, формуванні в учнів і студентів ключових навичок XXI століття – критичного мислення, комунікації, співпраці та творчості.

Процес професійної підготовки майбутнього вчителя історії ґрунтується на низці важливих наукових підходів, серед яких: фундаментальність історичної освіти; міждисциплінарний, компетентнісний, практико-орієнтований підходи. Реалізація цих підходів не уявляється можливою без використання сучасних освітніх технологій, які дозволяють забезпечити ґрунтовну та різнобічну підготовку висококваліфікованих вчителів історії, здатних ефективно викладати свій предмет та формувати в учнів зацікавленість до вивчення минулого.

Сучасний вчитель не може стати професіоналом без оволодіння ефективними методами роботи з джерелами інформації, які допомагають забезпечити актуальність, різноманітність та якість викладання.

Аналіз наукових джерел показує, що дана проблема вивчалася такими дослідниками як О. Бандровський, К. Баханов, В. Білоус, Н. Бугайова, І. Гирич, В. Депутат, М. Жалдак, Ю. Ільїна, С. Карплюк, А. Коломієць, О. Комісарова, Л. Корінько, І. Лапшина, Ю. Машбиць, І. Панченко, М. Смульсон, В. Цап та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у виявленні видів сучасних інформаційних джерел, з якими працює майбутній вчитель історії та виокремленні ефективних методів роботи з ними.

Джерела інформації – це різноманітні ресурси, з яких можна отримувати факти та відомості з різних галузей знань. У педагогічній науці вони класифікуються за такими критеріями:

- за формою подання інформації: друковані (книги, журнали, газети, карти, атласи тощо); електронні (веб-сайти, бази даних, електронні книг цифрові архіви); аудіовізуальні (телебачення, радіо, відео, презентації);
- за видом інформації: первинні (наукові статті, монографії, звіти, дисертації), вторинні (енциклопедії, довідники, огляди, реферати), довідкові (енциклопедії, словники, каталоги);
- за походженням: офіційні (урядові публікації, статистика, закони, постанови), неофіційні (преса, блоги, соціальні мережі);
- за доступністю: відкриті (загальнодоступні ресурси), закриті (платні або з обмеженим доступом);
- за галуззю знань: наукові (у галузі фізики, хімії, біології та ін.), історичні, географічні, мистецтвознавчі, технічні та ін. [5].

Сучасні джерела інформації дуже різноманітні і включають традиційні друковані матеріали, цифрові бази даних, веб-сайти, мультимедійний контент та інше. Уміння знаходити, оцінювати та критично аналізувати інформацію з різних джерел є важливою навичкою майбутнього вчителя історії в інформаційну епоху.

Зауважимо, що досить важливою є робота як вчителів так і учнів за допомогою інтернет-ресурсів, які є ледь не основою отримання інформації в сьогднішніх реаліях. Це веб-ресурси різних рівнів організації, сайти, портали, блоги, електронна пошта та месенджери, які дозволяють швидко обмінюватися файлами та інформацією. У сьогднішніх реаліях робота з інтернет-джерелами та телекомунікаційними джерелами є дуже визначним фактором, як позитивним, так і негативним водночас.

З позитивних моментів такої роботи можна відмітити те, що за допомогою сучасних інформаційних джерел і для вчителів, і для учнів відкривається великий обсяг матеріалу: велика кількість книг, довідників, словників, методичної літератури, збірників загалом і окремих статей зокрема, з різних країн від різних авторів, з різною тематикою і з різними провідними думками. Ці джерела можуть бути надзвичайно корисними для дослідження історичного матеріалу.

Проте, водночас це є і мінусом, оскільки не вся така література є достовірною. Наприклад, велика кількість інформаційних довідок і статей на веб-ресурсах, якими досить часто послуговуються школярі, студенти і, навіть, деякі вчителі, є невизначеного авторства. Їх неможливо оцінити, оскільки вони часто не мають списку використаних джерел; у подібних ресурсах містяться буквально вигадані факти. Учень же, в силу своєї необізнаності, відсутності навичок критично аналізувати інформацію і правильно користуватися історичними джерелами та перевіряти їх, приймає написане на віру і включає інформацію з таких джерел до своєї роботи. Тому основним завданням для вчителя історії є навчити дітей критичному мисленню і правильній роботі з джерелами інформації. Ця провідна навичка професійної діяльності формується у майбутнього вчителя в процесі професійної підготовки.

Важливим у цьому контексті є розуміння сутності і значення розвитку критичного мислення особистості. Критичне мислення включає сприйняття ідей та аналіз висновків із них, піддавання їх коректному скептицизму, зіставлення їх з протилежними думками, розробку системи доказів, підтримку відповідної точки зору та визначення позиції, що спирається на ці докази [4]. Критичне мислення особистості розуміємо як здатність аналізувати, оцінювати та формулювати раціональні судження, не приймаючи все на віру. Ключовими характеристиками критичного мислення є: відкритість розуму, допитливість та скептицизм, логіка та раціональність, вміння аналізувати аргументи, незалежність суджень, об'єктивність та неупередженість.

Для вчителя історії є важливим те, щоб учні ставилися критично до абсолютно всіх видів джерел, як до мережевих і телекомунікаційних ресурсів, так і до підручника та науково-популярної літератури. Одним із можливих прикладів, яким методом вчитель історії може формувати у дітей критичне мислення, це використання у професійній діяльності методу наочності. Наприклад, вчитель може запропонувати учням дослідження «Повісті відомих літ»: як опрацьовували і як сприймали інформацію історики протягом останніх 150 років, починаючи з О. Шахматова і закінчуючи І. Данилевським.

У процесі навчання майбутній вчитель історії працює з різними видами сучасних інформаційних джерел. Вони є надзвичайно різноманітними та охоплюють як традиційні, так і новітні цифрові ресурси. До них відносяться:

- інтернет-ресурси: веб-сайти (новинні, освітні, наукові, урядові), пошукові системи (Google, Bing, Yahoo), онлайн-енциклопедії (Вікіпедія, Британіка), електронні бібліотеки та репозитарії, блоги та соціальні мережі, потокове відео та аудіо (YouTube, Spotify, Podcasts);

- цифрові бази даних: наукометричні бази даних (Web of Science, Scopus, Google Scholar), електронні книги та журнали, онлайн-архіви та колекції (бібліотечні, музейні, архівні), статистичні бази даних;

- мультимедійний контент: відео (документальні фільми, навчальні відео), інтерактивні симуляції та віртуальні тури, інфографіка та візуалізації даних, аудіокниги та подкасти;
- мобільні додатки та розширена реальність: освітні додатки та ігри, додатки для збору та аналізу даних, додатки доповненої та віртуальної реальності;
- онлайн-курси та вебінари: масові відкриті онлайн-курси (МООС), вебінари та онлайн-конференції, онлайн-тренінги та майстер-класи;
- професійні мережі та співтовариства: онлайн-форуми та групи, наукові соціальні мережі (ResearchGate, Academia.edu);
- цифрові інструменти та програмне забезпечення: хмарні сховища даних та співпраці, системи управління навчанням (LMS), програмне забезпечення для аналізу та візуалізації даних.

Ці сучасні джерела інформації надають безпрецедентний доступ до знань, полегшують обмін інформацією та співпрацю, а також сприяють безперервному навчанню та професійному розвитку майбутнього вчителя.

Змістовно-порівняльний аналіз наукових джерел [1; 2; 3; 5], практична підготовка майбутнього вчителя історії, дозволили нам виокремити ефективні методи його роботи з сучасними інформаційними джерелами. До них відносимо:

- по-перше, критичний аналіз джерел інформації, який включає оцінювання достовірності, повноти та неупередженості інформації; перевірку джерел на наукову обґрунтованість та репутацію; порівняння різних джерел для виявлення розбіжностей та протиріч;
- по-друге, використання цифрових навичок, що передбачає ефективні пошукові стратегії в Інтернеті та базах даних, роботу з різними форматами даних (текст, відео, аудіо, мультимедіа), а також використання хмарних сервісів та програмного забезпечення для організації матеріалів;
- по-третє, створення власного цифрового контенту, який містить мультимедійні презентації та навчальні відео; інтерактивні вправи та симуляції з історії; навчальні блоги та веб-ресурси з історії.

Ефективне застосування цих методів сприятиме тому, що майбутній вчитель історії зможе критично опрацювати різноманітні джерела інформації, створювати власний актуальний і якісний контент, залучати учнів до активної роботи з історичними даними та безперервно професійно розвиватися в епоху цифрових технологій.

Таким чином, використання ефективних методів роботи з сучасними інформаційними джерелами в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя історії ґрунтується на розвитку в нього критичного мислення, формуванні цифрової грамотності, використанні інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі: / за ред. М. Л. Смольсон. Київ: Педагогічна думка, 2008. 256 с.
2. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*: матер. методол. семінару. Київ: НАПН України. 2019. С. 188-197.
3. Коломієць А. М., Лапшина І. М., Білоус В. С. Основи інформаційної культури майбутнього вчителя: навч.-метод. посіб. Вінниця: ВДПУ, 2006. 88 с.
4. Корінько Л. М. Роль критичного мислення у формуванні учнівських компетенцій. Харків: Основа, 2010. 95 с.
5. Цифрові технології в роботі з джерелами інформації / укл. І. В. Панченко. Одеса: Університет Ушинського, 2023. 27 с.